

" Gazette de Gand " en verscheen het blad met tweetalige teksten. Een wijziging bracht ons als titel : " Journal du département de l'Escaut et annonces ". De uitgever protesteerde met klem gezien het merendeel van de lezers fransonkundig waren. Echter zonder resultaat. Het duurde tot 9 februari 1814 vooraleer het blad terug in de moedertaal mocht verschijnen.

Uitgever Désiré-Jan Van der Haeghen nam in 1827 het blad in handen en in het eerste kwart van de 19e eeuw grepen nog verschillende wijzigingen in de titel plaats.

Het nummer van 24 juli 1831 bracht de eenvoudige titel : " Gazette van Gend ". Onder het uitgeverschap van Eug. Van der Haeghen wordt de Gazette een dagblad en meer bepaald in januari 1855 waarbij het zes maal per week verscheen.

Het einde van de 19e eeuw (vanaf 1 januari 1899) bracht een groter formaat zodat het blad kon wedijveren met de andere kranten. Vanaf 1 januari 1905 werd het uitgegeven door Arnold Van der Haeghen. De onpartijdigheid bleef bewaard en men zocht alleen een uitgebreide berichtgeving.

Tijdens de eerste wereldoorlog kende het dagblad een onderbreking. Nadien ging het in verschillende handen over tot het in 1927 een Vlaams liberaal orgaan werd voor Gent, gedrukt op de persen van "La Flandre libérale" tot in 1940.

De Gazette verdween voor goed in mei 1940 bij het uitbreken van de tweede wereldbrand. Het was niet alleen het oudste Gentse dagblad, maar meteen van gans Europa.

J. CL.

BRONNEN :

- Geschiedenis der Gazette van Gent, ontleend aan de Bibliographie Gantoise van Ferd. Van der Haeghen, Drukkerij A. VanderHaeghen, Gent, 1 januari 1913.
- Ferd. De Smedt, Uit de Geschiedenis van de Pers, Gent, 1951.
- F. Vanden Hole, Inventaris van nieuws-, vak- en kiesbladen. Rijksuniversiteit Gent - Centrale Bibliotheek, Gent, 1967.

VRAAG EN ANTWOORD .

VRAAG NR. 15 van Dhr. Johan Mulert, Gent.

- Bij uitgeverij De Sikkell verscheen in 1933 het alombekende boekje "Gênsche Prâot", de schrijver noemde zich Jan CLEPPE (geboren te Gent, 1865).
- Vooreerst werden de verhaaltjes, 75 in aantal, opgenomen in " Zondagsblad ", een bijblad van " VOORUIT ", verschijningsjaar 1927-28.
- Prof. Vercoullie schreef in het voorwoord : " de auteur beschikt over een onuitputtelijke schat dezer korte verhaaltjes ".

Vragen :

- 1) Wie schulde achter pseudoniem CLEPPE ?
- 2) Werden buiten deze publicatie andere "verholijkjes" uitgegeven ? In boekvorm ? In kranten ? In weekbladen of periodieken ?
- 3) Wie kent de erven van Jan Cleppe ? Zoals Prof. Vercoullie schrijft heeft Cleppe vermoedelijk meer van deze verhaaltjes geschreven. Mogelijk bezitten de erven zijn handschriften wat zou kunnen leiden tot de oplossing van de gestelde vragen.

Inlichtingen, waarvoor oprechte dank, via sekretariaat Heemkundige Kring, Rabotstraat, 10 Gent, of rechtstreeks aan Johan Mulert, Ryhovelaan, 54 Gent.

ANTWOORD op vraag nr. 14 van Dhr. H. Collumbien over de "stenen" in de Onderstraat :

- door Dhr. J. Decavele, stadsarchivaris :

De verwarring betreffende de Stenen in de Onderstraat vloeit voort uit een aantal verkeerde gevolgtrekkingen die Dierickx, Saint-Genois, Van Lokeren en De Potter uit de historische gegevens hebben gehaald : zowel het Ryhovesteen als het Braem- of Wulfaert Vilainsteen paalden aan het Werregarenstraatje, beide hebben een tijdlang aan de familie van de Kethulle behoord en tenslotte hebben beide in 1577-1578 tot gevangenis gediend voor de gevangenen van Ryhove. Zoals A. Van Werveke en na hem R. Schoorman hebben aangetoond, was het Steen tegenover de Serpentstraat wel degelijk het Ryhovesteen. Het grootste gebouw, in Doornikse steen, dateert uit de veertiende eeuw en kwam in 1499/1502 in handen van Jan van de Kethulle, heer van Ryhove. De Ryhove's, naar wie het huis voortaan genoemd werd, lieten in het begin van de zestiende eeuw het minder hoge bijgebouw links van het hoofdgebouw optrekken.

Aan de andere zijde van het Werregarenstraatje, waar nu de Laurentschool is, stond het Braemsteen of Wulfaert Vilainsteen. Met de laatste naam werd het huis in de veertiende eeuw aangeduid, de naam Braem- of Serbraemsteen werd algemeen gebruikelijk in de vijftiende eeuw, alhoewel men het in de zestiende eeuw ook wel eens " thuis van Schardau " heette. Ook het Braemsteen kreeg in de zestiende eeuw een annex, namelijk het nu nog bestaande gedeelte met de ingangspoort, dat omstreeks 1540 door de toenmalige eigenaar van het Braemsteen, François van der Gracht, heer van Schardau, werd gebouwd. Oorspronkelijk sloot de poort een private uitweg op de Onderstraat af van de herberg "De drie Coninghen" die zijn hoofdingang had aan de Hoogpoort. De oude toegangspoort aan de Onderstraat werd door Schardau in het nieuwe gebouw opgenomen.

Het oorspronkelijke Braemsteen en de nieuwbouw uit de zestiende eeuw werden voortaan als één geheel beschouwd. Het ensemble werd in 1578 aan de Rijke Klaren verkocht, vanaf 1623 bood het onderdak

ANTWOORD op vraag nr. 11 van Lic. A. Van den Kerkhove over de iconografie van de Maagd van Gent :

- Dhr. M. Van Wesemael, Gent, deelt mee dat hij, nog voor de winter, in Oostvlaamse Zanten, een omstandig artikel over de Iconografie van de Maagd van Gent zal publiceren.

- Dhr. Jo Van Waesberghe, Gent, bezorgde 7 uitstekende foto's met voorstellingen van de Maagd van Gent opgenomen op diverse platen in de stad.

- Dhr. Gustaaf Bracke, Gent, bezorgde een foto, op ware grootte, van een door hem gemaakte tekening van een goudstempel, voorstellende De Maagd van Gent, die voorkomt op de voor- en achterzijde van de "Almanach van Ghendt", gedrukt te Gent, bij Michiel Maes, Gezworen Stadsdrucker, in 't Groen Cruys, 1702.

Ons geacht lid vestigt er verder de aandacht op dat een achttal afbeeldingen van dergelijke stempels te vinden zijn in ARMORIAL BELGE DE BIBLIOPHILE van Vicomte de Jonghe d'Ardoye, Jos. Havemith en Georges Dansart, dl. II (1930), blz. 551-558 ; dat in het werk van E. Gevaert, L'Heraldique, son esprit, son langage et ses applications, blz. 40-41 gegevens voorkomen over de Maagd van Gent.

Aan alle medewerkers onze oprechte dank !

ECHO'S...REACTIES...VARIA .

=====

1. Gidsenbond van Gent en Oost-Vlaanderen : op 27 MEI e.k. WANDEL-VOORDRACHT op de KOUTER. Aanvang om 15 uur. Deelname 10 F. per persoon, ter plaatse te vereffenen.
2. " De kunstschilder Wilfried Sybrands ", interessante monografie door Jos MUREZ. Kunstuitgave, gedrukt op 500 exemplaren op luxecouchépapier, geïllustreerd met 20 reproducties. Te verkrijgen door storting van 120 F. op P.R. 4001.07 van Wilfried Sybrands, Martelaarslaan, 278 9000 GENT.
3. In verband met het geplande geschied- en oudheidkundig onderzoek van de Oudburg en het Gravensteen (cf. o.a. Gendtsche Tydinghen, jgI I, nr. 4 ,april 1972, blz. 63) schrijft Dr. M. Deruelle ons : " Aangaande de opgravingen in de jaren 1951-52, deze hebben vooral aan het licht gebracht allerlei gebroken en weggegooiden voorwerpen zoals brokken van potten, gebroken messen, enz. Het te treffen besluit was dat men hier te doen had met vuilnis, dat waarschijnlijk uit de straten van het Oudburg werd opgeladen, er bestond natuurlijk geen vuilnisdienst, ten einde in 1180 de basis voor het nieuw kasteel op te hogen. Inderdaad was dit niveau een paar meter hoger dan dat van ca. 800, waarvan men de woonzaal, onder de huidige, in de kelderverdieping teruggevonden had bij de herstelling rond 1900."
4. Pas verschenen : Brieven uit het Leieland, van Gaston-Pieter BAERT. Te verkrijgen door storting van 250 F. op P.R. 4345.00 K.O.K. DEINZE.

5. Tijdens de maand april overleed ons geacht lid Robert Creyf. Dhr. Creyf was een actief lid van verschillende kulturele verenigingen en ook de Heemkundige Kring " Gent " mocht vanaf zijn ontstaan op zijn belangstelling en steun rekenen. Onze vriend rustte in vrede.

Gaston Hebbelynck.

6. Toekomst van Gent : In ons vorig nummer hebben wij de aandacht gevestigd op het " Memorandum over de Toekomst van de Stad Gent " dat uitgegeven werd door " Bond Beter Leefmilieu " en o.m. gestuurd werd aan alle kranten. Wij hadden er ons aan verwacht dat dit zeer belangrijk document grote koppen zou gehaald hebben in alle Gentse kranten, maar hebben moeten vaststellen dat sommige toch wel blij hebben gegeven van zéér grote discretie. Bepaalde kranten die de indruk willen wekken dat ze Gents zijn, hebben zelfs middel gevonden om er geen woord over te reppen. Wanneer men dan bedenkt dat voor een Brusselse krant zoals " Le Soir " (9-10 april) dit frontpaginanieuws was, dan gaat men zich toch wel zekere vragen stellen. Ook omdat deze toch wel zeer opmerkelijke discretie ook reeds betoond werd bij vorige gelegenheden. Zo bvb. enkele jaren geleden toen Prins Albert een brief schreef aan Burgemeester Claeys om zijn bezorgdheid uit te drukken over bepaalde aspecten van de toekomstplannen voor Gent. Ook van deze, wij denken toch wel belangrijke brief, hebben de Gentenaars vooral kennis kunnen nemen in de franstalige Brusselse kranten.

Conclusie : als U goed geïnformeerd wilt zijn over zaken die essentieel zijn voor Gent, lees dan " Ghendtsche Tydinghen ".

H.C.

7. Op 16 april 1972 overleed de in 1896 geboren Gentse toneelspeler Henri Primo. Hij trad vele jaren op, samen met zijn vrouw Julia Dhooge. Zij maakten hun debuut in de Minard in 1916 en belandden in 1934 in de troep van Henri Van Daele waar zij meer dan 20 jaar speelden.

8. Onze bomen op de Kouter :

Het zal wel niet met een blij gemoed geweest zijn dat de Gentenaars gezien hebben dat er door het vellen van een reeks olmen op de Kouter een troosteloze kale plek ontstaan is. Het is natuurlijk niet de eerste maal dat er bomen gerooid worden op de Kouter. De laatste keer dat dit op grote schaal gebeurde was in 1883. Toen werden al de linden die op de Kouter stonden gerooid en vervangen door 99 olmen waarvan wij er nu nog een deel kunnen bewonderen.

Het is misschien interessant eens na te gaan hoe men toen te werk ging. Er was gebleken dat de linden ziek waren en het geen eeuwigheid meer zouden uithouden. Gedurende 6 jaar maakte men een voorbereidende studie. Een speciale Commissie werd aangesteld waarin niet alleen deskundigen zetelden van de stad, maar ook

van buiten de stad en zelfs uit het buitenland. Na het vellen van de bomen werd alles zorgvuldig voorbereid voor de nieuwe aanplantingen. Op een oppervlakte van 4 x 4 m. en op een diepte van 1,5 m. werd al de slechte aarde weggenomen en vervangen door het beste wat er te krijgen was op dat gebied. En toen kwam de "clou" van de Plantsoendienst: er werden 99 grote, volwassen olmen geplant ! Het transport gebeurde met een speciale wagen die ter beschikking gesteld werd door de Stad Antwerpen. En ze groeiden... Sinds 89 jaar is er veel veranderd. Wij leven in de eeuw van de vooruitgang en wij beschikken nu over speciale machines waarbij het mogelijk wordt volwassen bomen zo maar te verplanten. (Wat zouden die mensen van 1883 benijdende blikken geworpen hebben op dergelijk tuig!) Het zou dus niet redelijk zijn er aan te twijfelen dat onze Plantsoendienst minstens de prestatie van 1883 zal evenaren en dat wij weldra weer grote olmen zullen zien prijken op de nu kale plekken van onze Router.

H.C.

9. Groenkomitee Gent : perscommuniqué (ingekort)

" Het Groenkomitee Gent stelt met spijt vast dat het groenbeleid in onze stad nog maar weinig aan bod komt. Onze bomen worden verder afgetakeld. Het is hemeltergend te moeten vaststellen op welke barbaarse wijze al onze mooie bomen systematisch verninkt worden en omgezet in groteske telegraafpalen : Bijlokekaal, Eaertsoenkaal, Coupure, Hageiandkaal, Bechten Walle...Heeft men dan écht gezworen om van Gent de lelijkste stad van ons land te maken ? Men hoeft niet af te komen met het argument dat dit noodzakelijk is. Dit is niet waar ! Boomspecialisten zijn het er over eens dat dit zogenaamde "kandelaberen" een slechte methode is die de gezondheid van de bomen ondermijnt. Of zoekt men dat misschien ! "

10. JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING VAN HEEMKRINGEN IN OOST-VLAANDEREN

ingericht door het " Land van Rode " gaat door te Gentbrugge, op zaterdag 27 mei 1972. Samenkomst : Gemeentehuis Gentbrugge, Kas-teelstraat, 12. Begin 14u 30.

Dagorde :

- 14u30 Ontvangst op het Gemeentehuis.
- 16 u Zitting in de feestzaal van het Sint-Gregoriusinstituut voor gehandicapten, J. Destréelaan, 100 Gentbrugge. Welkomstwoord door E.H. De Brouwer, Verbondsvoorzitter. Huldewoord aan Dr. Behets, stichter en voorzitter van de Oost-Oudburg, bij het tienjarig bestaan van deze Heemkring. De Heemkring "Land van Rode" ontvangt de andere Heemkringen. Wenken, suggesties en besprekingen vanwege de aanwezige Heemkringen, elk zijn zeg.
- 17 u Poppenspel door Poppentheater "Festival" van Gentbrugge.
- 17u30 Gezellig aan tafel.

De deelnemers die aan dit gezellig samenzijn wensen deel te nemen, worden verzocht, voor 20 mei as 30 Fr (per persoon) te storten op PR 1020558 van het Heemkundig Genootschap "Land van Rode" Gent-

brugge.

GENT IN DE SPIEGEL VAN DE DAGBLADEN, VROEGER...EN NU .

1. De bestbewaarde burcht van West-Europa :

=====
 Het is opvallend hoe ons aller Gravensteen, telkenjare, met het leeuwenandeel aan bezoekers aan de haal gaat, en het onderwerp bij uitstek blijft uitmaken van de fotoliefhebber. De vergrijsde Gentenaars van zo'n drie generaties terug vertellen van het Gravenkasteel, toen het minder gelukkige en roemrijke dagen kende : een tot fabrieksgebouwen omgebouwd roversnest, met krotten binnenin, en aangeplakte huisjes langs de ringmuur. Boven dit alles: de walmende schoorstenen der spinnerijen. Dan zullen de brave oudjes nog vertellen, hoe in het laatste decennium van vorige eeuw het hele zootje tegen de vlakke ging, tot nog slechts enkele originele muren overeind bleven. Zo'n 17 jaar werd er gepland, gesjouwd, gebouwd en gerestaureerd aan de "bestbewaarde burcht van West-Europa".

Uit de vergeelde verzamelde jaargangen van het dagblad Vooruit, tekenden wij enkele bijzonderheden op over de aanpak en de eerste jaren der restauratiewerken aan het Gravensteen :

Woensdag, 14 december 1887 : " In de laatste zitting van de gemeente raad werd een aanzienlijk eerste krediet gestemd om de werken ter herstelling van het Gravenkasteel aan te vangen. De ingangspoort zal van de daartegen aangeplakte huisjes worden ontdaan."

Einde 1888 is stad en staat in het bezit van alle gebouwen binnen de ringmuur. Enkel een hangend proces omtrent de voormalige fabriek van wijlen Delise staat dit feit nog in de weg. Van de huisjes, langs de Veerleplaats en Geldmunt, zijn reeds een groot aantal door de overheid verworven.

Bij de aanvang van 1889 meent de stedelijke overheid alle huizen langs de Veerleplaats ineens te moeten afbreken " wat een belangrijk deel van het monument zou zichtbaar maken." In mei van hetzelfde jaar schijnt van de oorspronkelijke mening afgezien te worden, wanneer de krant meldt :

" Men zou afgezien hebben van de onmiddellijke afbraak van al de huizen der Veerleplaats, die tegen de ringmuur van het Gravenkasteel geplakt zijn. Slechts één enkel der huisjes zou ten titel van proef afgebroken worden, namelijk het vroeger zogezegd Beulshuizeken, dat links van de ingangspoort staat. Integendeel, zou men langs binnen dapper de hand aan het werk slaan."

In augustus 1889 gaan de slopers aan het werk. Vooreerst worden de parasitaire woningen binnen in het Steen aangepakt, werk dat in oktober schijnt voltooid te zijn. Intussen werd het Beulshuizeken, links van de ingangspoort, gesloopt.

Op 5 maart 1890 meldt de krant dat de werken goed opschieten :
 " De afbraak der gebouwen in het Gravenkasteel vordert nu zeer snel. De grote bouw der voormalige katoenfabriek is tot aan het eerste verdiep afgebroken. De koer ligt vol oud materiaal : deuren, kassijnen, balken, stenen..."

De slooping van de huisjes aan de zijde der Veerleplaats blijkt minder snel te vorderen, getuige dit bericht :

" 11 juli 1891 : binnenkort zal men enige huizen afbreken op de Veerleplaats. Daar de huurder van het huis 357 C nog pacht heeft tot september 1892, heeft men best geoordeeld nu slechts de huizen genummerd 15 tot 21 te doen afbreken, ter linkerhand van de ingang van het kasteel. Na de afbraak zal een afsluiting geplaatst worden gaande van de ingang tot het huis 167 C."

Zes maanden later sleept de vrijmaking van de ringmuur nog verder aan, wanneer we lezen : " Naar men andermaal meldt, zal de afbraak der huizen in de Hoge Zonnestraat (nu : Rekelingestraat, van Veerleplein tot Burgstraat) in aanbesteding gelegd worden, zodat de buitenmuur van het Gravenkasteel tot aan het huis van de heer Allo, dicht bij de Oordeelbrug, zichtbaar zal worden."

Langzaam maar zeker verrijst de Fenix uit zijn as, wanneer we enkele jaren later, we schreven toen 1897, in de Gentse bladen lezen : " Sedert men drietal dagen (3 maart 1897) is men bezig met de grond gereed te maken tussen het Gravenkasteel en de omheining. Men gaat er gewassen planten. Dat zal het uitzicht wat verfracen."

De kredieten voor de verdere herstellingen bleven traag uit de kas komen. De kalender zou nog 1905 wijzen vooraleer de moesteten herrees. Het huis van de graaf kreeg zijn voltooiing in 1908, met een een bekroning op het werk van architect J. De Waele en konserverator A. Van Werveke.

Misschien kunnen we toch, met een knipocgje, aan onze kinderen vertellen dat Gent één der mooiste en bestbewaarde versterkte kastelen uit de Middeleeuwen bezit. Of niet ?

René Hespel

2. In verband met de verdwijning van de " Prometheus " van Louis Van Biesbroeck, verschenen in verschillende kranten reacties van lezers. Wie zich voor dit geval interesseert verwijzen wij naar HET VOLK (4 april en 14 april 1972) en HET LAATSTE NIEUWS (24 april 1972).

Voor Bouwnieuws van het stadscentrum leze men DE GENTENAAR van 29/30 april 1972.

3. Nieuwe straatbenaming, cf. Het Volk, 19 april 1972, p. 18
 - de voetgangersbrug de Overzet verbindend met het eiland Malem heet voortaan Eiland Malembrug, en
 - de verkeersbrug over de Coupurevaart, rechtover de Hospitaalstraat, de Hospitaalbrug.
4. Onder de titel 'Gentse pater op Mexicaanse postzegel' vestigt VOORUIT van 21 april 1972 de aandacht op de minderbroeder Pedro de Gante (* Aaigen 1479 - + Mexico 1572). Pieter van Gent, eigenlijk Pieter de Muur kwam in 1522 te Texaco (Mexico) aan als geloofspreker. Hij slaagde erin het beeldschrift der Azteken te ontcijferen, stichtte te Texaco de eerste "koloniale school", richtte te Mexico de eerste drukkerij van de Nieuwe Wereld op en verdedigde hardnekkig de inboorlingen tegen de Spaanse overheersers.

5. In Het Volk van 8 april 1972, p. 14 verscheen een verslag van de Jaarvergadering van de Vrienden van het Oud Begijnhof te Gent die doorging op zondag 7 april 1972.

Terecht heeft voorzitter Edmond Boonen erop gewezen dat het Oud Begijnhof een waardevol monument is van ons cultuur patrimonium en heeft hij gewezen op de inspanningen die andere Vlaamse steden als Leuven en Diest, doen voor de instandhouding van hun begijnhoven.

In dat verband willen we ook wijzen op de door de stad Brugge geplande herwaardering van de historische binnenstad (cf. verslag in Het Laatste Nieuws, 25 april 1972, p. 5)

Hoeveel loopt de culturele klok te Gent eigenlijk achter ?

A. V.d.K.

L E D E N L I J S T .

In aansluiting met onze voorgaande ledenlijsten laten we hierna, in alfabetische volgorde, de namen en adressen van onze nieuwe leden verschijnen. Het Bestuur dankt al deze Mevrouwen, Mejuffrouwen en Heren voor hun belangstelling en vertrouwen. De ledenlijst is volledig tot 5 mei 1972.

221. Ir. P. Bouquet, Kortrijkse Steenweg, 327 9000 GENT
222. Mevr. G. Claus-Collumbien, Zeedijk 75 - App. T 8 8460
KOKSIJDE
223. Mevr. P. Collumbien-Van Ootegem, Home "Douce Luce" Brook-
straat, 22 1980 TERVUREN
224. Mevr. Yv. De Smedt-Waeri, Kongostraat, 72 9000 GENT
225. Prof. dr. F. De Smidt, Zwarte Zustersstraat, 30 9000 GENT
226. Dhr. P. Detemmerman, Hendrik Serruyslaan 32/4e 8400
OOSTENDE
227. Mej. R. Dhanens, De Pintelaan, 287 9000 GENT
228. Lic. P. Huvenne, Schoolstraat, 31 9110 ST.-AMANDSBERG
229. Dhr. H. Janssens, Nederstraat, 12 1712 VLEZENBEEK
230. Mevr. H. Janssens-Collumbien, Aan de Bocht, 14 9000 GENT
231. Dhr. P. Kongs, Bukkestraat, 6 9741 VURSTE
232. Dhr. V. Ronse, Lievestraat, 2 9000 GENT
233. Dhr. M. Roosen, Aan de Bocht, 15 9000 GENT
234. Dhr. R. Tondat, Peperstraat, 83 9900 EEKLO
235. Ere-notaris Ed. Troch, Frère Orbanlaan, 13 9000 GENT